Metodická opora pro práci s edukačním DVD

NET STORY

PŘÍBĚHY ZE SVĚTA INTERNETU

Národní centrum bezpečnějšího internetu
PhDr. Michal Kolář

esf evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NET STORY

Metodická opora a edukační DVD „Net story: příběhy ze světa internetu“ byly vytvořeny v rámci projektu ŠKOLA BEZPEČNĚ ONLINE: Zvýšení kvality vzdělávání v oblasti bezpečného užívání internetu v Pardubickém kraji, reg. č. projektu CZ.1.07/1.3.12/04.0016. Tento projekt je prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky. Projekt byl realizován v období červenec 2011 – prosinec 2012.

PŘÍBĚH TŘETÍ

„NIKDY NEVÍŠ“

NET STORY

PŘÍBĚH TŘETÍ
„NIKDY NEVÍŠ....“

INFORMAČNÍ ZÁKLAD A POKYNY PRO PRÁCI S PŘÍBĚHEM TŘETÍM

(Téma příběhu: Kybergrooming)

1. KRÁTKÁ INFORMACE O FENOMÉNU KYBERGROOMING

Co to je kybergrooming

Kybergrooming je psychická manipulace prostřednictvím moderních komunikačních technologií s cílem získat důvěru oběti a vylákat ji na osobní schůzku. Stupeň společenské škodlivosti je vysoký, oběť je totiž obvykle vystavena sexuálnímu nátlaku, hrozí jí např. pohlavní zneužití, znásilnění, zneužití k výrobě pornografie nebo přinucení k prostituci.

Ačkoliv se pojem kybergrooming používá téměř výhradně ve spojení se sexuálním násilím, techniky kybergroomingu mohou být využity i pro majetkové obohacení především ve formě zjišťování majetkových poměrů rodiny, následného unesení dítěte a vydírání, anebo i pro získání oběti pro teroristické útoky.

Ať už je cílem kybergroomera pohlavní zneužití dítěte nebo např. výroba dětské pornografie, vždy jde agresor za svým ziskem vytrvale a bezohledně, s obětí nemá soucit a neváhá ji vydírat a zastrašovat.Vmédiích se lze setkat s varováním před lehčí formou kybergroomingu, kdy dospělý na chatech a seznamkách vyhledává nejčastěji děti a mladistvé a hovor záhy stočí na sexuální tematiku. Často požaduje zaslání pornografických fotografií či videí dotyčných, za což nabízí úplatu (např. kredit do mobilu). Vystupuje mnohdy pod skutečnou identitou (věk a křestní jméno), svou motivaci nezastírá, komunikace má spíš jednorázový charakter a cílem nemusí být osobní setkání. K fyzickému ohrožení proto nedochází, ale přesto takové jednání negativně ovlivňuje mravní vývoj oběti.

Charakteristické rysy kybergroomingu (Kopecký, 2010)

Kde se kybergrooming vyskytuje

Kybergrooming je často vázán na online komunikaci, nejčastěji veřejný chat, internetové seznamky, instant messengery a VoIP (např. ICQ, Skype) a v posledních letech také na sociální sítě (Facebook, Twitter, MySpace, Bebo a další). Podle řady výzkumů (CEOP2, 2008 a další) probíhá kybergrooming nejčastěji právě v prostředí instant messengerů (56 % případů), další pozici pak obsadily sociální sítě (11,4 % případů). Internetoví predátoři však kromě těchto komunikačních prostředí využívají také inzertní portály, na kterých nabízející dětem různé možnosti výdělku či kariéry (např. v oblasti modelingu), často navštěvují portály zaměřené přímo na nezletilé uživatele internetu (dětské portály, portály zaměřené na volnočasové aktivity, herní portály a další internetové stránky).

Jak dlouho manipulace dítěte probíhá

Psychická manipulace v rámci kybergroomingu probíhá obvykle delší dobu – od cca 3 měsíců po dobu několika let. Tato doba je přímo závislá na způsobu manipulace a na důvěřivosti oběti. Existují případy, kdy predátor manipuloval dítě po dobu 2 let, než došlo k osobnímu setkání a sexuálnímu zneužití.

Kdo jsou oběti

Oběťmi kybergroomingu jsou zpravidla děti a mládež nejčastěji ve věku 11 – 17 let. Častěji jsou oběťmi kybergroomingu dívky než chlapci. Lze předpokládat, že oběti tvoří zejména ti uživatelé internetu, kteří tráví velké množství volného času v online komunikačních prostředích (chat, instant messengery, sociální sítě), kde také navazují virtuální kontakty (hledají zde kamarády, přátele, životní partnery). V posledních letech se také objevuje stále více případů kybergroomingu, ke kterým došlo na některé ze sociálních sítí (Facebook, MySpace, Twitter apod.). Ty díky propracovanému systému virtuálních sociálních vazeb poskytují ideální podmínky pro jeho realizaci.

Děti a mládež jsou k manipulaci náchylnější zejména proto, že dosud nemají plně rozvinuté sociální dovednosti a mají nedostatek životních zkušeností. Výzkumy předpokládají, že útočníci tuto skutečnost využívají i při výběru obětí.

Mezi nejčastější oběti patří:

a) *děti s nízkou sebeúctou nebo nedostatkem sebedůvěry* (lze je snadněji citově či fyzicky izolovat),
b) *děti s emocionálními problémy, oběti v nouzi* (často hledají náhradu za své rodiče a potřebují pomocnou ruku),
c) *děti naivní a přehnaně důvěřivé* (jsou ochotnější zapojit se do online konverzace s neznámými lidmi, obtížněji rozpoznávají rizikovou komunikaci),
d) *adolescenti/teenageři* (zajímá je lidská sexualita, jsou ochotni o ní hovořit).

Kdo jsou útočníci

Kyberútočníci (predátoři) tvoří heterogenní skupinu, ve které nalezneme uživatele s nízkým, i vysokým sociálním statutem (právníky, učitele, policisty). Mezi útočníky dle výzkumů převažují osoby, které dosud nebyly trestány. Kybergroomery se ale někdy stávají i ti, kteří již byli za sexuální útoky proti dětem a mladistvým odsouzeni a došlo u nich k recidivě. U většiny útočníků byl diagnostikován patologický zájem o děti. Chování útočníků – kybergroomerů – vysvětluje například model sociálních dovedností, podle něhož útočníci navazují kontakty s dětmi, protože mají strach z navazování vztahů s dospělými. Vztahy s dětmi kybergroomeři vnímají jako méně ohrožující, cítí se bezpečněji, než ve vztazích s dospělými.

2. INSPIRATIVNÍ OTÁZKY PRO PRÁCI SE ŽÁKY

Na tomto místě uvádíme přehled otázek, které Vám pomohou téma kybergroomingu ve školním prostředí s žáky reflektovat. Mohou Vám být oporou pro přímou práci s třídou. U většiny z nich je vhodné, aby se na ně pokusili hledat odpovědi sami žáci, po zhlédnutí video příběhu.

Otázky směřují především k prevenci rizika, že se děti stanou obětí manipulace a kybergroomingu, a k možným řešením a způsobům pomoci. Účelem je zvýšit citlivost dětí k tématu a vybavit je scénářem pro obranu, ocitnou-li se v takové situaci. Otázky jsou inspirativní, je potřeba je přizpůsobit věku a možnostem žáků. Druhá skupina otázek směřuje k odbornému uchopení tématu a jejich účelem je poskytnout Vám teoretický základ pro práci s videem.

a) Otázky využitelné k reflexi příběhu 3

- Kdo je to kybergroomer?
- Co je to za člověka, ten René?
- Jaké měl úmysly?
- Kdo je to pedofil?
- Jaké existují typy násilníků vůči dětem na internetu?
- Jaké nebezpečí Ivě hrozilo?
- Proč Iva jedná tak neopatrně?
- Jak se bránit na internetu proti lidem jako je René?
- Jak prověříte, že ten, s kým si píšete, je opravdu ten, jak vystupuje?
- Změnili jste vy sami někdy svoji identitu při komunikaci přes internet?
- Co byste Ivě poradili, aby se kontaktu s nebezpečným člověkem vyhnula?
- Co byste Ivě poradili, když odcházela na schůzku?
- Co byste Ivě poradili, když ve staré továrně zjistila, že je sama s neznámým dospělým mužem?
- Jak můžete předejít tomu, aby Vás na internetu kontaktovali neznámí, možná nebezpeční lidé?

b) Odborný pohled na fenomén

- Co to je kybergrooming?
- Kde se vyskytuje?
- Jak dlouho manipulace dítěte trvá?
- Kdo se může snadno stát obětí kybergroomingu?
- Kdo jsou útočníci?
- Jaká je jejich motivace?
- Jaké používají metody manipulace a komunikace s dítětem? (příprava kontaktu, kontakt s obětí a navázání a prohlubování vztahu, příprava na osobní schůzku, osobní schůzka)
- Existuje účinná ochrana před kybergroomingem?
- Jaká jsou základní pravidla pro děti a mládež?
- Kybergrooming a trestní právo.

Podrobné informace najdete v metodickém materiálu „Kybergrooming", Národní centrum bezpečnějšího internetu, Praha, 2012.

3. OKAZY NA LITERATURU A WEBOVÉ TEXTY

- Kolektiv autorů: „ Kybergrooming (Metodický materiál)“, Národní centrum bezpečnějšího internetu, Praha, 2012
- Kopecký, K.:„Kybergrooming. Nebezpečí kyberprostoru (studie)“, Net Unverzity, Olomouc, 2010
- Kopecký, K.: „Manipulativní komunikace jako fenomén online komunikačních prostředí“, E-Bezpečí. Online: http://cms.eBezpeci.cz/content/view/121/6/lang,czech/

www.ncbi.cz
www.bezpecne-online.cz
www.saferinternet.cz
www.linkabezpeci.cz